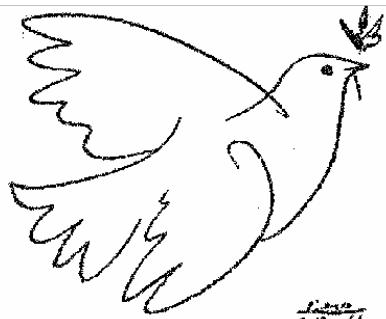

Ido-Saluto!

Editita dal Germana Ido-Societo
4/2008

Supre: La paco-kolombo da Picasso

Dextre: G. A. Schur pos biciklo-konkurso

Artikli pag. 9 – 11

Infre: Australiana tram-veturo en Dania

Artiklo pag. 6 – 7

Kara lekteri!

Anke la aktuala numero dil Ido-Saluto havas 20 vice nur 12 pagini. Ni esperas, ke anke future ni povas konservar tala volumo. Necesa presupozu por to esos, ke vi sendas kontributi a ni, per qui ni povas atingar ica skopo.

Ni joyas pri omna eko, quan ni recevas de nia lektaro. Sioro Madonna de Caserte (Italia) skribis en sua retmesajo : “Me gratulas pro la plu-grandigo di la revuo e pro tre interesiva artikli, exemple olta pri ‘Progreso’, olta pri Strasbourg e multa altri. Me anke trovas tre agreabla la espritaji, ed esperas trovor oli anke en la venonta numeri.” Kompreneble sempre ni esas penanta kompozar la revueto tale, ke nultempe aparas tedanta tendenco, ma altralatere ni volas respektar certa konstanteso e normo. Nia revueto esez tam bunta kam la vivo ipsa.

Via redakterio

Jahreshauptversammlung der Deutschen Ido-Gesellschaft

Die Jahreshauptversammlung fand am 22.August 2008 in Wuppertal-Neviges statt.

An der Versammlung nahmen 12 Mitglieder und 3 Gäste teil. Satzungsgemäß fand die Wahl des Vorstands der Deutschen Ido-Gesellschaft (DIG) statt. Das Ableben von Wolfgang Quies und die Erklärung von Frank Kasper, nicht mehr als Präsident der DIG zur Verfügung zu stehen, führte zu folgendem Ergebnis:

- Präsident: zur Zeit nicht besetzt
- Vizepräsident: Frank Kasper
- Sekretär: Eberhard Scholz
- Schatzmeister: Dieter Schmidtchen

Unser Dank gilt dem bisherigen Präsidenten Frank Kasper und der langjährigen Schatzmeisterin Adelheid Neußner für ihre geleistete Arbeit. Als Kassenprüfer wurden Günter Schlemminger und Rudolf Gensch wiedergewählt.

Beschlossen wurde eine Satzungsänderung. Der zweite Satz im § 8 der Satzung „Mit der Auflösung wird das Vermögen der Gesellschaft gemeinnützigen Zwecken zugeführt“ ist ersetzt worden durch die Formulierung „Bei der Auflösung der Gesellschaft fällt ihr Vermögen an eine juristische Person des öffentlichen Rechts zwecks Verwendung für Förderung internationaler Gesinnung, der Toleranz auf allen Gebieten der Kultur und des Völkerverständigungsgedankens“.

Zu den dringlichen Aufgaben der DIG gehören die Gewinnung von – vor allem jüngeren – Mitgliedern, ein modernes Lehrbuch, die Suche nach einem geeigneten Raum für unseren wertvollen Buchbestand und, nicht zuletzt, nach einem Präsidenten.

Europana Ido-renkontro 2008 che Wuppertal

En montala peizajo proxim l'urbala konglomerato „Ruhrgewerbe“ Idisti de Europa renkontris en izolita vilajo Neviges. Hike en la marveloza naturo on trovas la kunveneyo “Silvio Gesell“. Ca oaziso servas a certena geyuni por plusa edukado.

Ad ica loko ye posdimezo dil 22-esma di agosto arivis l'unesma partoprenanti. Pos kordiala salutado e personal embracuri di su-konocanti la arivinti konquestis rapide l'edifical ensemblo, la salono por konferar, la lokacita chambri e la salono por manjar. Unesma impresi: ecelanta.

Balde la konfero-salono esis ornita per diversa afishi, inter altri anke kolorizita afisho kontenanta un sajeso Indiana pri la paco tradukita aden cent lingui, cetere anke aden Ido. Vespere, pos la dineo, on multe konversis, anke pri privatagi. Ja l'unesma vespero esis tre longa.

Entote 23 konferani venis a Neviges. Ultre de Germania li venis de Francia, Nederlando, Chinia e Belgia. Kelka expektita anunciti, inter li la famoza artisto Matti Braun de Köln, ne venis. Del universitato Paderborn venis siorino d-ro Barandovska, qua esas famoza interlinguisto.

De München venis la nova membro di la German Ido-societo, d-ro Th. Schmidt. De la proximeso di Wuppertal venis interesato Esperantista.

La oficala programo dil internaciona rendevuo komencis per postuma honorio e memoro di nia kara mortinti Richard Stevenson (Nova Zelando), profesoro Wolfgang Quies e Klaus Anders. Samideano Eberhard Scholz transdonis la saluti dil Idisti, qui ne povis venar a Neviges. Nur poka saluti atingis ni per postkarti, oli esis expozata konstante. La asemblinti joyis pri la multa e-postala mesaji kun kordiala vorti. Esis des-lauta, kande la voĉo di nia Rusa amiko Igor Vinogradov plenigis la salono. Lua profesionaleso animis la omna askoltanti, e subite omni kune kanteskis laute o min laute. La bela kanson “Vesperi apud Moskva” e “Nia treno” certe akompanos la Idista koro en futura kunveni. Lo esis restonta travivajo di ca renkontro.

En filmo di ula televizionala staciono ni povis renkontrar ankorfoye la mortinta W. Quies e di qua la automobilo ornita esa per „Weltsprache: www.Ido.li“. Dum la tota konfero ni havis libro-tabli. Siori Neussner e Stuifbergen ofris lia librala trezori e lia novaji. La Ido-amiki Berlin ofris kamizi kun Ido-simbolo, analoga kravati por kostum-homi e la recenta Radikaro Ido-Germana e diversa kayeri dil Ido-Saluto. On deziris, ke la propagilo esez imprimigita en Italiana.

Sioro Neussner diskursis pri l'idei e skopi di Silvio Gesell, pri la intenci

ed olia posiblesi en la nuna tempo. Lua temo trovis interesita questionanti. Sioro Jacques Bol, qua voyajis de Belgia evanta 86 yari, diskursis pri lua tempo kom redaktero kun omna problemi e joyi. Anke la nova redaktero di Progreso, Robert Pontnau de Francia, naracis pri lua imagino produktar richa ed interesiva revuo. Amba plendis pro la ne-suficanta kunlaboro e helpo dil Idistaro. Skriptisto, formacanto, imprimigisto, expediisto – yen nur un persono, ka bone ?

Ne-paciente ed expektante ni regardis la prizentado da siorino Yolande Juste pri la heredajo di lua patro, la grandioza Ido-poeto Andreas Juste.

La programo turismala havis du kulmini. Dezirita skopo esis la muzeala domo pri la familio Engels e la apuda muzeo pri komencinta industriizo lor la frua tempo kapitalismala. Expozaji, exemple texomashini, memorigas la penoza laboro di la laboristi. En la Engels-muzeo trovesas la komforto di lora borgezo, ma anke statueto di Friedrich Engels donacita da statestro Erich Honecker.

La duesma chefintereso di la turistala Idisti favoris la famoza pendanta treno. Ica impresaza verko di la tekniko admiresis da ni omna. La lineo di la pendanta treno esas longa de cirkume 13 km. Grandaparte la treno vejas super la rivero Wupper. Pro ke la urbo jacas en valo, en qua fluas la Wupper, ol nomesas Wupper-valo, Wupper-tal.

(a: es)

Ido-amiki Berlin sur la solidar-bazaro

Ye la 06. 09. 2008 la Ido-amiki Berlin unesmafoye partoprenis la bazaro dil solidareso dil jurnalisti sur la Alexanderplatz. Ica bazaro esis dedikata a la helpo por developo-programi en landi dil sudo. Cayare la kolektita pekunio esis destinata a la konstruktado di skoli por invalida pueri en rurala regiono di Vietnam. Entote amasigesis sumo de 8000 Euro. Anke ni kontributis parto di ca suceso.

Ye nia estaleyo ni povis parolar kun multa vizitanti, inter altri la deputitino di la ,Bundestag', dr-o Gesine Lötzsch. Ne poki de li ne ja askoltis irgo pri Ido. Ni ofris e vendis Ido-libri e distributis propagili.

Exkursi en Ido

Ad Idisti, qui intencas od interesas vizitar la Germana chefurbo Berlin, ni ofras nia servi kom urbala guidanti ne-profesiona.

Kompreneble, prefere per Ido esos omno dicitu od explikita. Chefe ni volas montrar la centro historiala, exemple la Nikolai-quartero, la insulo di la muzei, la famoza aleo ,Unter den Linden' (sub la tilii), ja deskriptita en un anciena kayero dil Ido-Saluto. Ultre la belega Gendarmenmarkt, la monumenti pri la holokausto e por Sovieta vinko en la Duesma Mondmilito ni anke satisfacos plusa deziri koncerne vidindaji.

Konvenante kun nia inklineso ni povas anke ofrar la muzei pri naturcienco, pri tekniko (tre voluminoza), pri sukro (uniko en la mondo), la muzeo pri subtera fervoyi e la ,Brücke-Museum'. La grupo di pictisti ,Brücke' apartenas a la maxim importanta reprezentanti dil Germana expresionismo. Ultre to ni povus helpar: Berlin havas larja ofro di hoteli ed altra posiblaji por tranoktigar, de tre simpla til luxoza.

Volentez oportune anunciar vua deziri

al Ido-amiki Berlin
 ver.di FB 8 (Medien)
 Köpenicker Str. 30,
 10179 Berlin.
od ido-saluto@idolinguo.de

Esperantisto kom gasto che ni

Recente la Esperanto-chefo di Mecklenburg-Vorpommern, Werner Pfennig, vizitis la Ido-amiki Berlin.

Lua intereso vizis al Esperanto-domo en la Einbecker Straße. Ibe lu renkontris Polona Esperantisti, e la konverso kun li duris kelka minuti. Pro quo nur kelka? La kauzo: Sioro Pfennig esis invitita kom gasto da la Berlinana Ido-amiki. Dum konsumando di kafeo e kuko sioro Pfennig diskursis pri la voyo linguala lor lua vivo. Sioro Pfennig, qua komence lernis Ido, divenis ecelanta e diligenta direktoro Esperantista. Injenioze lu kreis admirinda Esperanto-movamento en ita federala lando. Dum nia kunveno en la ver.di-domo lu laudis la laboro dil Ido-amiki e la Ido-Saluto. Lu apelis a la grupani absolute transagar, ne rezignar e laborar vers nia komun idealo: un neutra linguo kom duesma linguo por omni. Naturale ni anke akompanis nia gasto dum mikra exkurseti tra la centri di Berlin.

(a: es)

EXPOLINGUA 2008

Anke cayare la GIS partoprenos la ferio linguala de la 14. til 16. di novembro en la ,Russisches Haus' en la Friedrichstraße. Ni vartas kom gasto nia Polona amiko Vlado.

Vizitez anke ca expozeyo!

Australiano en Dania

Konocate Dania esas segun statala formo konstitucala monarkio. Iniciita da la pluv-arko-jurnalaro multa homi judikas l'eventi en la rejala rezideyi kom interesiva. Do esis sensaciono, kande kelka yari ante nun la heredanta princo de Dania mariajis ula "borgezala" Australiano.

Donaco de Melbourne: tram-veturo

Sub ica titulo ye la 19esma di oktobro 2005 esis lektebla en la Dana Texto-TV: "La nova princetulo di Dania - e sua genitori, heredanta princo Frederik e heredanta princino Mary – okazione la nasko-dio recevis extraordinara donaco de Melbourne: un tram-veturo. La tram-muzeo en Skjoldenæsholm deklaris, ke ye la 10esma di decembro la verda veturo trans-donesos en Melbourne, ube la gespozi rezidis dum kelka yari. General-konsulo Kristensen acceptos la donaco. Pose on transportos la veturo per navo a Dania, ube la tram-muzeo suciegos pri olu."

(La artiklo esas kelke kurtigita.)

La tram-muzeo Skjoldenæsholm

Olim en Dania existis tri tram-kompanii : København (1863 – 1972), Odense (1911 – 1952) ed Århus (1904 – 1971). Ek ca ed altra trafik-kompanii (exemple Oslo, Göteborg, Malmö, Hamburg, Rostock) tram-voyi, omnibusi e troibusi esas konservata e prizentata dum la vehado. Sur ula segmento dil olima lokal-fervoyo longa cirkume 1,5 km, situita 70 km weste de København inter Ringsted e Roskilde, vejas la veturi en la „maxim longa muzeo di Dania“. Responsanta por la muzeo esas la „Sporveishistorisk Selskap“ (tram-historiala

societo), societo kun plu multe kam 1400 membri.

La libro di la veturo a la tram-muzeo

La transporto di la veturo per navo eventis dum januaro e februaro 2006. Pose ol transportesis a Skjoldenæsholm e prontigesis por la funcione.

Ye la 23esma di mayo 2006 la princigespozi vizitis la tram-muzeo por trans-donar oficale la veturo por administrado ed utila apliko. Da la muzeo ca dio esas deklarita kom la maxim importanta dato en sua historio e la koronizo di la laboro dum 40 yari. La fotografuri mediacas impresi pri la festo-aranjo e la belega cirkumajo di la muzeo.

La vagono 965

Melbourne posedas un di la maxim granda tram-kompanii di la mondo. Sur voyo de cirkume 245 km cirkulas preske 500 vagoni sur 29 linei e transportas omnayare 141 milioni de voyajanti. La vagono 965 esis exemplo di ula livro de 150 veturi.

La Australiano sur la relvoyo en la tram-muzeo

Sioro M. Lund, la chefo di la tram-muzeo, aceptas la princala gespozi

Kelka donaji teknikala:

Tipo: SW 6

Fabrikero: M&MTB (Melbourne & Metropolitan Tramways Board)

Livrita: Oktobro 1950

Longeso: 14,17 m

Larjeso: 2,73 m

Motori: 4 por singla 30 PS

Pezo: 17,5 t

Sido-plasi: 52

Koloro: flava/verda

Fonti: Texto e fotografuri esas prenita kun afabla permiso da la editero di la membro-revuo „BY-trafik“ (urb-trafiko) di la Sporveishistorisk Selskab (plura edituri).

(a: hw/t: gs)

Aitmatov esas mortinta

La Kirgiziana autoro Chingis Aitmatov esas mortinta. Til la falo di la real-socialismo il esis la „super-star“ di la literaturo Sovietala. En la yaro 1963 il obtenis la Lenin-premio, plu tarde sustenis la reform-politiko di la lasta Sovietana chefo statala Mikhail Gorbachov e pose dum la nonadeka yari plurafoye divenis ambasadisto tam por Rusia kam por Kirgizia en la Westo (inter altro che la EU e che la NATO).

Ye la 10esma di junio Aitmatov mortis evanta 79 yari en Nürnberg pro l'efekti di grava pulmonito. Meze di mayo il esis transportita de la hospitalo en la Rusa Kazan al intensa staciono di la kliniko Nürnberg.

Dum 1958 Aitmatov atingis suceso internaciona per sua amor-rakonto „Djamila“. La komunista autor-kolego Luis Aragon tradukis olu a la Franca ed il gloriizis lu kom la „maxim bela amor-rakonto di la mondo“.

Aitmatov naskis 1928 en la nordo di Kirgizia proxim la frontiero Uzbekiala en la vilajo Shenker. En la yaro 1938 sua patro exekutesis dum la Stalinismala „purigadi“.

Aitmatov komencis sua labor-vivo evante 14 yari kom helpisto che la sekretario di la vilajala sovieto. Pose sequis agadi kom magazin-laboristo e mashin-helpisto. Plu tarde il studiis veterinar-medicino, ma pose divenis jurnalisto. Unesme il tradukis Kirgiza prozaji a la Rusa, pose il komencis publikigar propra rakonti e studiar literaturo en Moskva.

1968 Aitmatov obtenis la premio statala dil USSR (same 1977 e 1983) pro sua romano „Adio de Gulsari“. Il esis autoro nacionala di Kirgizia, deputito en la Maxim Supra Sovieta (e 1995 til 2000 en la Kirgiza parlamento) e membro di la Centrala Komitato di la Partiso Komunista di Kirgizia.

Aitmatov cayare propozesis oficale por la Nobel-premio literaturala. Ye la komenco di 2008 il anuncis skribar ankore kelka romani, nome „pri lo moderna, la amoro“.

Segun AFP/jW

(t: gs)

Olua simbolo esas la blanka kolombo

Cirkume 30 km distante de Magdeburg trovesas la vilajo Kleinmühlingen, qua depos novembro 2007 posedas extraordinara muzeo. La muzeo nomesas „Friedensfahrt-Museum“ (muzeo di la konkurso por la paco); ol esas konskrata a la maxim importanta biciklo-konkurso por amatori, a konkurso, qua nomegas en Franca linguo „Course de la Paix“. L’unesma konkurso eventis pos la abomininda Duesma Mondmilito en la yaro 1948. Lore paco esis la maxim aspiranta skopo di la homi. Depos ta yaro omnayare eventis ca populara biciklo-konkurso inter la chefurbi Warszawa, Berlin e Praha, entote 58-foye. La historio di la „Friedensfahrt“ esas bonege dokumentizita en ca muzeo, exemple la afero pri Tarek Aboul-Zahab, qua trifoye partoprenis kom singlu, sen esquado di sua lando (Aljeria). Anke l’inicianto di la muzeo, sioro Schäfer, povas naracar multa interesaji. La konstrukto di la muzeal edifico esis nur posibla per la helpo di multa mecen. L’ofta championo, nia famoza Gustav Adolf Schur, pregis sua gratulanti lor sua 75esma nasko-jubileo, ke li donacez laboro e pekunio por muzeo vice por ilu. Multa helpanti de la regiono laboris gratuitie, sen salario. On bezonis pekunio nur por la konstruktaji. A la solena inauguro di la muzeo venis

plu multe kam mil gasti, kelka anke de altra landi. “Täve” Schur apertis la pordo, super qua esas videbla la blanka kolombo, la konocata simbolo signifikanta la dezirego a paco. Inter la gasti trovesis multa biciklo-sportisti, politikisti e jurnalisti, qui omna assistis la sequinta festo. La legendatra raportisto Heinz-Florian Oertel, konocata da televiziono e brodkasto, esis tre dezirata konverso-partenero. Ne-kontita donaceri transdonis sua kolektaji a la muzeo. Videbla esas inter altri un biciklo di la yaro 1910. Do, rezumante on darfias dicar, ica muzeo esas juvelo inter la sport-muzei.

La muzeo esas apertita omnadie excepte merkurdie de 13 til 17 kloki e segun konsento.

La muzeo esas atingebla per automobilo de la direcione Berlin o Hannover sur la autostrado A 2 til krucumo Magdeburg e sur autostrado A 14 til de Mayo Schönebeck o de Mayo Calbe. Til Kleinmühlingen nur esas 5 km de Calbe e 6 km de Schönebeck. (a:es)

Solvo dil enigmato (pag. 20)

1. frumento, 2. maizo, 3. terpomo,
4. rizo, 5. aveno, 6. topinamburo,
7. aquiro, 8. manioko

**Solvo-vorti: famino;
aquo-manko**

Täve Schur – la maxim famoza biciklisto di Germania

Täve esis heroo. Il esis la preske tro modesto, la eterna rezidanto di sua patrio, qua nultempe lasis interruptesar la kontakto a sua adheranti, qua refuzis profit-ofri de la Westo e qua til cadie restis en sua nask-urbeto Heyrothsberge apud Magdeburg.

Dufoye il divenis mond-championo dil amatori, vinkis kom unesma Germano ye la „Friedensfahrt“ (konkurso por la paco), ganis medalii olimpala e sisfoye divenis DDR-championo, e pos la fino di la DDR en la yaro 1990 on elektis ilu a „la maxim granda DDR-sportisto di omna tempi“. Mem un planetoido, qua esis deskovrita ye la 16esma di oktobro 2000 en la Volkssternwarte (observatorio populala) Drebach (Erzgebirge), esas nomizita oficale segun lu (38976 Täve) e movas cirkum la suno inter la planeti Mars e Jupiter.

Ma la kulminon di sua polulareso en la DDR Täve atingis, kande il partoprenis kom titul-defensanto e granda favorato la strado-mond-championeso 1960, qua tatemppe eventis sur la Sachsenring. Koram hemala publiko il renuncis pro tak-tikala motivi sua vinko-chanco por

H.-F. Oertel parolante kun G.-A. [illegible]

Postmarko e simbolo dil konkurso por la paco

ir en la muzeo dil konkurso por la paco

favorar sua team-kolego Bernhard Eckstein, qua fine ganis la konkurs.

On konocas multa anekdoti pri Täve Schur, ma ni deskovras semper nova memoraji koncerne vink e perditaji che la „mito Täve“. Kom exemplo Täve engajis su politikale plu forte kam altra sportisti en la DDR. De 1959 til 1990 il esis deputito di la ‚Volkskammer‘ (parlamento di la DDR), ed anke pos la chanjo politikala il esis membro en la Bundestag por la PDS de 1998 til 2002. Täve, la kamerado, konsideris su sempre kom konvinkata aganto. Kande multa di sua partiskameradi konversionis, il restis che sua konvinkeso politikala. Il kritis, polarizis e facinis. An sua trikot-kamizo brilis la paco-kolombo da Picasso, la simbolo di ta konkurs, quan dufoye il ganis, qua facis lu a la heroo e di qua la dekadon il mustis travivar: la ‚Friedensfahrt‘.

Anke hodie la 76-yari-evanto ankore esas en ecelanta stando. Trifoye po semano il acensas sua biciklo e vejas 60 til 80 kilometri sur ta stradi, ube 60 yari ante nun il deskovris sua amo-prefero por la biciklo-sporto.

Segun „Neues Deutschland“

(t: gs)

Sur la traci di Berlinala Idisti - La familio Jacob

Certe esas komprenebla, ke la nuna Berlinala Ido-amiki interesas su pri sua Idala preiranti en Berlin.

Ja dum la yaro 1923 existis la 'Ido-Centrale' en Berlin-Charlottenburg en la Soorstrasse 75. La domo ankore existas, ma esas nula indiko, ke antee hike trovesis Idala centro, importanta ne nur por Berlin. Ica Ido-kontoro fondesis dal Idisto Hermann Jacob. Hike lu vivis e laboris komune kun sua spozo e du filiuli Max e Heinz. Hermann Jakob docis e propagis Ido. Kom entuziasmoza Idisto il facis sua familio a vera Ido-familio. Il stimulis sua filii studiema lernar Ido. Il promisis a li, ke li darfos komune vizitar la Ido-kongreso en Dessau (1922), kande li savas parolar Ido fluante. Lore la tota familio – patro, matro e filii – vehis de Berlin a Dessau, per bicikli. Ibe inter altro li esis entuziasmigita, pro ke li povis audar la konvinkiva diskursi di Heinrich Peus ed altra Ido-pioniri. La asistanti di la kongreso esis astonata, quante fluante la yuna skolani parolis Ido. Ica vizito instigis le yuna Jacob, durigar la agema laboro por Ido. Pose li omnayare partoprenis la kongresi, kande esis posibla. De 1923 li editis e redaktis la "Mikra Buletino". Ol aparis exakte omnamonate: til 1935 proxime 150 revueti kun artikli, poemii, informi da multa famoza Idisti. Multo skriptesis anke da le Jacob ipsa. Multa revueti ankore nuntempe esas recevebla e lektinda.

De 1926 til 1935 omnayare aparis la "Universala Kalendario". Ol esis ne nur kalendario, ma kontenis anke multa artikli, poemii, informi.

La Ido-kontoro anke imprimis ed editis diversa libreti, docoletri e propagala broshuri.

Ica loko anke esis centro di renkontri. Adhike venis Idisti de multa landi. La matro, Else Jacob, gastigis li kordiale e amikale. Elu helpis, kande desfacilaji naskabis e kurajigis kande suceso por Ido en la mondo ne progresis segun esperi. El esis la nobla anmo di la familio, kun ferma volo por atingar lia ideali.

La patro sempre restis fidela Idisto, til sua morto en la yaro 1956. Ankore en la yaro 1952 la 78 yari evanto, komune kun sua spozo, partoprenis la Ido-renkonto en Berlin. Ibe on honorizis li kom sempre ecelanta e sucesoza Ido-pioniri, di qui fervoroza spirito, aktiveso ed entuziasmo duris vivar en lia filii.

Pos 1933 la politikala kondicioni en Germania finigis la fruktoza laboro di le Jacob en la Berlinala Ido-kontoro. Heinz Jacob esis koaktata livar Germania. Lua patro havis bona relati internaciona, per qui Heinz povis

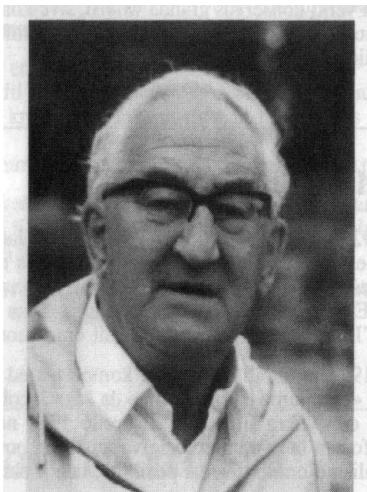
vivar e laborar en Anglia. Il divenis chefo di mikra imprimerio. Il mariajis kun May Spillane, bone konocata en la Angla Ido-movimento. Il asumis la redakto di Progreso, di qua la kunredaktero lu esis ja antee.

Ma pos la komenco di la Duesma Mondmilito en la yaro 1939 haltigesis la aktiveso di Heinz Jacob kom redaktero di Progreso. Kom Germano il enkarcerigesis e transportesis ad Australia. Ibe dum preske un yaro il enternesis en kampeyo. Lore per longa e danjeroza voyajo il povis retrovenar ad Anglia. Il divenis Anglo, Henry Jacob. Lua firmo destruktesis per Germana bombi. Il komencis laborar kom jurnalisto. Ma il durigis anke sua laboro por Ido. Tale il esis plura yari redaktero dil Progreso, membro di la Direktanta Komitato e dil Ido-Akademio, sekretario dil ULI, prezidero dil ULI. Il cienciale multe exploras pri Ido ed anke generale pri lingui internaciona. To reflektas su en multa famoza publikuri. Il esas konocata kom autoro inter altri di la sequanta verki: ilustrita docoletri por Germani, Mil vorti Ido, Ido-lernolibro por Esperantisti; Esperanto-Ido vortaro, Pri la futura developo di lingui nacionala e lingui konstruktita, Kontributaji a la studio di la historio di nia linguo, La strukturo di la linguo internaciona Ido, Otto Jespersen - his work for an I.L., On the Choice of a Common Language.

1987 pos 15 yari il livis la prezidereso dil ULI, ma laboris por Ido til sua morto 1993.

Le Jacob lasis dop su ne-efacebla traci. Pos 1993 la traci cesis, ma pro lia nefatigebla laboro por Ido e pro lia verki le Jacob ne obliviousas en la Ido-movimento.

(a: fm)

Henry Jacob en la yaro 1992

La domo Soorstraße,
Berlin-Charlottenburg

La acensantino ek la duesma rango

Kelkafoye elua kapo brilis anke rede o verde. Kun lua kurta hari Halina Wawzyniak de multa yari apartenas al inventario che federala partis-kongresi di la PDS, hodie ;Die Linke' (la sinistro). La korveo dil organizado en la propoz-komisitaro esis nultempe tro penoza por la 34 yari evantino. Anke en Cottbus on vidis lu vestizita sportale per fitanta reda ,T-shirt' e gimnastik-shui, hastante tra la rangi di la delegiti explikanta l'evoluciono di la sesiono a la kamaradi. Kom yuristino la distriktprezidantino di la Sinistro en Friedrichshain-Kreuzberg savas, ke politiko esas realigata precipue per formalaji e plankonforma agado. Omnakaze elua partiso prizis lua engajado e volis elektar lu kom la remplasanta prezidantino.

La futbal-partisano, naskita en Königs-Wusterhausen, qua esas membro di la sport-klubo ,Rote Socken' (reda kalzeti), per to divenas grava voxo di la pragmatala Berlina ed Est-Germana kamaradi

en la direktanta somito cirkum Oskar Lafontaine, Lothar Bisky e Klaus Ernst. Kom infanto di la DDR pos la chanjo politikala el divenis membro di la PDS e dum lua yuro-studiado en la ,Freie Universität' (libera universitato) esis ne-renuncebla. Pos l'examenzo en la yaro 1999 el laboris komence kom advokato. Ma dumne Wawzyniak establisis su anke profesionale en la maxim interna cirklo di la ,Die Linke': La grupo parlamentala pretendas lua servi kom konsilanta advokato. Ne trublas elu, ke Oskar Lafontaine kom prezidanto di la grupo anke esas lua chefo, dum ke en la partiso-somito el mustas luktar kelka disputi kontre l'obstinento Saarlandano. „Me povas dicernar inter politikala e yurala aferi“, dicis Halina Wawzyniak. El esas bone reputata en la West-Germana asociuri landala di la Sinistro, pro ke el multaloke facis konstruktala ed organizala helpo.

Por la Berlina guvernanta sinistri la konjektebla nova vice-chefino esis sempre konfidebla sekondanto, quankam el nultempe apertenis al interna cirklo. Ofte la afabla Halina mustis ekirar por retro-duktar skeptika seniori en Est-Berlina bazo-organizuri per kompetenta vorti a la voyo di la red:reda koaliso. De la kritikeri pro la guvernerio en sua partiso el demandas eskatar la deziro a pura sinistra doktrino. La venanta vice-chefino di la Sinistri apartenas al interreto-generacio, qua publikigas multa privatagi. Exemple en „blog“ sur sua web-pagino el revelas, ke el utiligis 96 hori por instalar sua nova movebla telefono.

Segun „Berliner Morgenpost“, da Joachim Fahrur
(t: gs)

De ube l'impresionismo decendas

Alonge la „Côte d'Azur di la pictisti“ en la litoro di la Franca Mediteraneo

Al azur-blua cielo la Franca Mediteraneo-litoro debas sua nomo e la homaro centi de famoza picturi. Oli naracas pri la beleso di la peizajo. „Kande me konceptis, ke ye omna matino itere me vidus ica lumo, me ne povis komprenar mea fortuno“, entuziasmis Henri Matisse en Nice di la yaro 1917. Komence la 48 yari evanta pictisto iris a la Côte d'Azur por risanigar sua tedanta bronkito. Ma il esis tam facinata, ke il restis til sua morto en la yaro 1954. Ultre la specala lumo ante omno anke la portuo facinis la pictisto, pro ke: “Me amas batel-exkursi. Omnaposdimeze me ek-navigas e pictas nur matine ye bona lumo.“ Ton il uzis por pozar monumento a la sudala vivmaniero e la bela mulieri per brilanta kolori ed impetuoza stroko.

Matisse ne esis l'unesma, qua sukombis a la charmo di la Franca Mediteranea litoro. Ja longtempe ante lu Paul Cézanne entuziasmis: „Vivez la suno, qua genitas tala marvelatra lumo!“ E Claude Monet dicis ja en la yaro 1888: „On devus pictar per oro e lapidi, se on volas pictar Antibes exakte.“ Il anke restis plu longe kam intencita, vice la projetita du semani tote sis monati. Il profitis la diversa porno-tempo, sezoni e veteri por pictar sua nova amoratino ye justa lumo ed eternigar elu por la posa mondo. En la yaro 1893 Eugène Boudin iris a la maro tante exhaustita, ke il pensis, ne povor laborar tre balde. Ma stimulite da la ne-expektita abundo di motivi, ja balde il instalis sua tresto proxim la plajo e kreis sua „La portuo di Antibes“, klasika verko inter la jenro-pikturi. Ja 1868 Ernest Meissonier pictis su ipsa kun filiulo sur kavalo ye la vakua plajo, en la fundo la dezolante semblanta fortreso. Catempe ta picturo aspektas ne-reale, ma lore fakte nulu promenis alonge la maro.

Ankore dum la 18esma yarcento la Franca sud-esto e la komtio Nizza apartenis a la maxim povra regioni di Europa. Erste pos ke la Skotana mediko e voyaj-autoro Tobias Smollet 1763 luktis kontre sua ftizio per extensisita balni an la Franca Riviera mem dum vento e pos ke sua sucesi konoceskesis, unesme kelka indijena homi sequis lua exemplo. Pokope familii de Anglia voyajis ad ibe por pasar la vintro, e la litorani lugis sua chambreti. Ja dum la yaro 1822 tam multa de lua samlandani venis, ke l'Angla Reverend Lewis Way pagis l'unesma parto di la promeneyo por

evitar fangoza pedi e vundita maleoli a la arogema flananti.

Advere la tipa somer-vakanco inventis la Amerikani depos 1915. Dum la duadeka yari li mixis la nobla balneyi kun „jazz“ e fine felicigis la mondo kun ula novajo – la aquo-skiagado. Por autori quale Ernest Hemingway, Gertrude Stein e Dos Passos esis konvenanta ornar la festi di la monduma somer-gasti. Pose la kontemplema vilaji litorala developis en reza mezuro.

Catempe sole la 72 000 habitanti di Antibes - pos Cannes e Nizza la triesme granda urbo an la Côte d'Azur – dum la sezono mustas tolerar cirkume 170 000 gasti. De la revanta, ofte pikta portuo divenis la maxim granda yakto-portuo di Europa. Ma la atraktiveso por la piktisti til nun esas ne-ruptita. Por multa di la ok milion gasti, qui omnayare venas aden la tota vakanc-regiono, la artistala klimato divenis plu e plu motivo por voyajar. Exemple amasatre li pilgramas a la romanala kapelo en Valauris kun la piktu „milito e paco“ pikta en 1952 da Picasso. En ca potifist-vilajo la Hispano pasis multa yari ye la fino di sua vivo e produktis cirkume 2000 ceramikaji.

Kontree en Cagnes on povas savurar l'impresionismo, nam la rur-domo di Auguste Renoir, en qua il 1919 mortis, konservesis originale. En la chambri e du studieyi esas regardebla piktu, desegnuri e skulturi dil artisto, same kam utensili e sua rulanta stulo, ed anke la gardeno kun la tuberoza oldega olivieri ed ula belega vido, qua inspiris Renoir a multa piktu. Sep yari pos la morto di la maestro la abundanta tereno divenis temo anke por Matisse ed il pikti „Le Jardin de Renoir“.

Nur poka regioni povas ostentar pri tala arto- e muzeo-kompakteso kam la Côte d'Azur. To instigis la komonala turismo-komitato juntar la naturala kun la artala klimato ed estalar famoza piktu ibe, ube oli kreesis, nam segun la statistiko hike la suno brilas ye plu multa kam 300 dii dum la yaro. Til nun 51 ek du yarcenti ri-produktesis adsur lava-tabeli e guidas alonge la „Côte d'Azur di la piktisti“ ad Antibes, Cagnes Sur Mer, Cannes, Grasse, Le Cannet, Menton, Mouglins, Saint Paul de Vence e Villefranche Sur Mer, a ta loki, ube Claude Monet, Auguste Renoir, Raymond Paynet, Chaim Soutine, Raoul Dufy, Marc Chagall, Pierre Bonnard, Jean Cocteau e multa altri inspiresis a sua piktu.

Profan-piktisti promenanta sur la piktist-voyo tra naturo, urbi e vilaji ne esez timigita da la talento di la famoza artisti, nam segun Renoir ya omno esis tre facila. „Ulmatine un de ni, qua ne plus havis nigra farbo, aplikas blua: E tale naskis l'impresionismo.“

,Sangria’ o ,Seniorenteller’

Catempe en Anglia la docisti por Germana havas grava problemo, nam la homi preferas lernar la Hispana. Per Hispana on povas komendar siteledo ,Sangria’ ne nur ye la Costa Brava, ma anke exemple en Chili. Qua savas Germana, ta povas orientizar su sen-probleme omnaloke inter Baltiko ed Alpi.

Hike por exemplo lu povus en-irar restorerio e komendar ula tale-dicita ,Seniorenteller’. Komprenable on mustus savar sat bone la Germana ed anke relatar intime a la kulturo di nia lando por konceptar, ke la garnsono ne servos evoza homo tranchita a lonchi e garnisita per legumo, ma vice to disho, qua esas apta ulmaniere a la bezono di evoza homo.

Versimile ,Seniorenteller’ esas ne-tradukebla a la Hispana od Angla. Forsan ca vorto balde adaptos aden la globala vortaro.

Sempre on plendas pri to, ke ni Germani alteras la linguo di Goethe per Angla mem pseudo-Angla vorti, nur por simular experteso e kompetenteso. Co esas vera, ma la Angla-Saxonani furtas anke de ni.

Por exemplo ,Blitzkrieg’, ,Waldsterben’ e ,Schadenfreude’. Por ti ne existas propra vorto en la Angla. Multa New-Yorkana intelektozi anke fushas ,Gemütlichkeit’ e ,Bratwurst’ ed aplaudesas. La Chiliano konocas la vorto ,Kuchen’ ed en Hispania ,Weltanschauung’ esas fixa nociono. La folietonisti e linguisti, qui pre-

dicas a ni: pos 100 yari on perceptos nur pro nia mala gramatiko, ke originale ni ne esis Angla-parolanta lando – e dope celas su ya sempre la pavoro pri kulturala ed ekonomiala perdo di povo – li mustas aflikt-esar. ,Waldsterben’ e ,Seniorenteller’ restos pose.

Segun artiklo da Arnet Bick, ek “die Kirche”,
1. junio 2008
(t: gs)

Ambrose Gwinett Bierce

Amerikana jurnalisto ed autoro

Bierce naskis 1842 en Ohio (USA). De 1861 il partoprenis la Civila Milito en ula regimento de Indiana. Depos 1867 il vivis en San Francisco e skribis rakonti e poemii por diversa jurnali. De 1880 til 1886 il editis la satirema revuo “Wasp” ed il divenis lando-konocata pro sua esprito e malicozeso. On konjektas, ke il mortis 1914 dum la trubli di la Mexikiana civila milito.

1911 kom parto di sua kompleta verki aparis “La vortaro di la diablo”. La definuri kontenanta en to produktesis depos 1881 por ula semanala revuo e durigesis ne-reguloze e kun plu longa pauzi til 1906. 1986 on publikigis selekturo en Germana linguo.

La vorto-ludi e lokala relati esas parte ne-tradukebla o catempe ne-komprenebla. Ma kelka de definuri esas valida til la nuna tempo ed esos trovebla en la nexta edituri di nia revuo.

(a: hw/t:gs)

Por nia komencanti /Für unsere Anfänger

Lektion 8

Zusammengesetzte Zeiten

Die Formen des Passivs werden mit dem Verb **esar** gebildet, worauf das Partizip Passiv folgt:

La puerο esas amata. – Der Junge wird geliebt.

La puerο esis amata. – Der Junge wurde geliebt.

La puerο esos amata. – Der Junge wird geliebt werden.

Zur Bildung der zusammengesetzten Zeiten wird das Suffix **-ab** eingeschoben:

La puerο esabis amata. – Der Junge ist geliebt worden.

La puerο esabos amata. – Der Junge wird geliebt worden sein.

Alle diese Formen können durch Anhängen von **esar** an die Wurzel zusammengezogen werden: **La puerο amesas.** – Der Junge wird geliebt.

Es ist jedoch ratsam, die **ab-** Formen nicht zusammenzuziehen, wenn sie in der Konversation schwerfällig und plump wirken. So ist **La puerο esabos amata** dem **La puerο amesabos** vorzuziehen.

Das passivische Partizip Präsens wird am meisten verwendet. Die anderen sind gelegentlich erforderlich, z.B. das passivische Partizip Präteritum:

La puerο esis amita – Der Junge war geliebt worden, wörtlich: ... war eine geliebt gewesene (Person).

Das Futur mit **-ota** wird genau so gebraucht wie mit **-onta** im Aktiv.

Ol esas facota.. – Es wird gemacht werden. **La letro esas skribota.** – Der Brief wird geschrieben werden.

Die zusammengezogene Passivform ist sehr nützlich in Sätzen wie folgendem: **Ica vorto uzesas rare** – dieses Wort wird selten gebraucht.

Oft ist es eleganter und klarer, durch das Pronomen **on** (man) den Gebrauch des Passivs zu vermeiden:

On trovas diamanti en India.. – In Indien werden Diamanten gefunden (wörtlich: Man findet Diamanten in Indien).

Die Präposition „durch“ nach einer passiven Verbform wird immer mit **da** übersetzt: **Ol esas recevita da li** – es wurde durch sie empfangen.

Die Präposition des Genitivs ist **di**, die der Herkunft **de**.

Ita esas la libro di Petro, recevita da Paulo de Johano. – Dies ist Peters Buch, bekommen durch Paul von Johannes.

La acepto di la Prezidanto di la Franca Republiko da la Rejino di Anglia.

Der Empfang des Präsidenten der Französischen Republik durch die Königin Englands.

Wie andere Adjektive können Partizipien in Substantive mit dem gleichen Sinn umgewandelt werden, indem aus dem **-a** am Ende ein **-o** bzw. **-i** wird.

La parolanto esas la urbestro. – Der Sprechende ist der Bürgermeister.

La kantanto esas yunino – Die Person, die gerade singt, ist eine junge Dame (wörtlich: Die Singende ist ein Mädchen).

La disputanti acceptis arbitro. – Die Streitenden erzielten eine Schlichtung.

La batato kriis, ma la batanto durigis sua batado. – Der Geschlagene schrie, aber der Schlagende setzte sein Schlagen fort.

La regnati expresas granda kontenteso pri la agi di sua regnanti.. – Die Regierten drücken große Zufriedenheit aus über die Taten (das Handeln) ihrer Regierenden. Partizipien können mit der Endung **-e** auch Adverbien bilden:
Ni progresas astonante. – Wir schreiten staunend fort.

AFFIXE

-et, Verkleinerung unter Veränderung des Sinns der Wurzel:

domo – Haus; **dometo** – Hütte.

rivero – Fluss; **rivereto** – Bach.

kantar – singen; **kantetar** – summen; **ridar** – lachen; **ridetar** – lächeln.

Es dient auch für Kosenamen:

matro – Mutter; **matreto** – Mama.

Johano – John; **Johaneto** – Johnny

-eg, Vergrößerung, das Gegenteil von **-et**:

domo – Haus, **domego** – Landhaus, Villa; **pluvo** – Regen; **pluvego** – Wolkenbruch.

arki-, hoher Rang oder Titel:

arkiepiskopo – Erzbischof,

arkianjelo – Erzengel, **arkiduko** – Erzherzog,

arkifripono – Erzgauner.

-estr-, Oberhaupt von dem, was die Wurzel ausdrückt:

urbestro – Bürgermeister, Stadtoberhaupt, **navestro** – Kapitän, Schiffsführer, **policestro** – Wachtmeister.

-ind, -wert, -würdig:

estiminda – achtenswert; **aminda** – liebenswert; **kredinda** – glaubwürdig; **lektinda** – lesenswert.

-end, Notwendigkeit etwas zu tun:

lektenda – zu lesende; **pagenda** – zu bezahlende.

Ca kalkulo esas quik pagenda. – Diese Rechnung ist sofort zu bezahlen.

Me havas nulo facenda. – Ich habe nichts zu tun.

-es, bildet Substantive mit der Bedeutung *Zustand, Qualität*:

sana – gesund, **sanesar** – gesund sein, **saneso** – Gesundheit; **avareso** – Habgier, **beleso** – Schönheit, **qualeso** – Qualität, **okupeso** – Beschäftigung, Besetzung.

KONVERSATION

Wie heißt du?

Quale tu nomesas?

Ich heiße John.

Me nomesas John.

Wie heißt dein Vater?

Quale nomesas tua patro?

Mein Vater heißt Günter.

Mea patro nomesas Günter.

Wo wurdest du geboren?

Ube tu naskis?

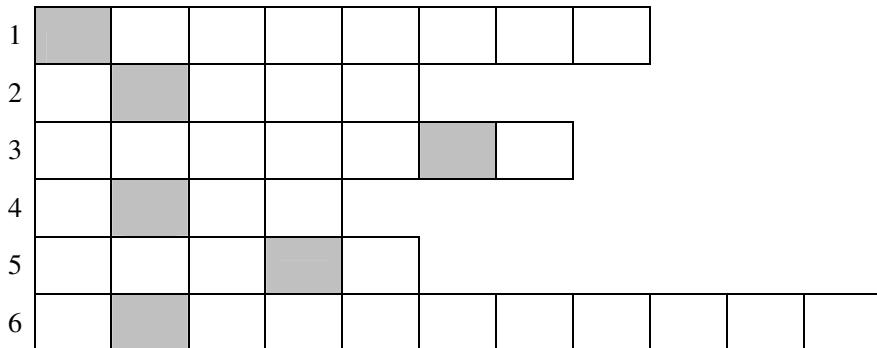
Ich wurde in London geboren.

Me naskis en London.

Enigmato

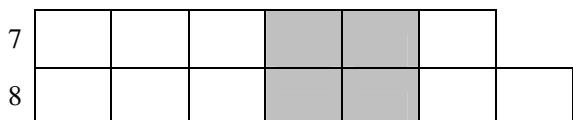
Flogili dil homaro

1. Weizen, 2. Mais, 3. Kartoffel, 4. Reis, 5. Hafer, 6. Batate

La literi en la markizita kesti rezultigas flogilo dil homaro.

7. Erwerb, 8. Maniok

Omisez omnafoya la 4esma ed 5esma (markizita) literi, tale on rezultigas vorto por plusa flogilo. (a: rg)

Yen la ofro di Dana literaturo ek la librolisto di la Germana Ido-societo:

(Hier ist das dänisch-sprachige Literaturangebot der Deutschen Ido-Gesellschaft)

Dana Guidlibreto. Linguo internaciona di la delegitaro (ILO), København 1908, 0,85 €
Ido for begyndere (Dana), Fredericia 1913, 1,70 €

Jönssons Ido-breve, Fredericia 1912, 4,20 €

Ido-stykker for begyndere, 1912, B. Jönsson, 2,20 €

Ido-kurso, da G. Mönster, Dana Ido-Biblioteko, København 1914, 2,20 €

Adreso: Ido-biblioteko di la GIS, D-37284 Waldkappel-Burghofen, Thüringer Str. 3
(alfred.neussner@ido.li)

Kunlaboranti di ca numero: G. Anton (ga), R. Gensch (rg), F. Möller (fm),
A. Neussner (an), G. Schlemminger (gs), E. Scholz (es), H.-G. Winkler (hw)
a = autoro; t = traduktero

Redakterio: Ido-amiki Berlin

Adresi: ver.di, FB 8, Köpenicker Straße 30,
10179 Berlin
ido-saluto@idolinguo.de

Banko: Deutsche Ido-Gesellschaft
Postbank Berlin
Konto 184566106, BLZ 10010010

Membri dil Germana Ido-Societo
recevas 1' Ido-Saluto gratuite.

Por ne-membri la yarala abono
kustas adminime € 5,00.